

Innledning

Denne årgangen av Retfærd er i mer enn en forstand preget av to temanumre; ett nummer om rett og litteratur og ett nummer om rett og religion. Den tematiske orden som får herske i et temanummer, har ofte en tendens til å skape fargerikt fellesskap – for ikke si vilkårlighet – i de øvrige numrenes sammensetning. Dette nummer i så måte intet unntak. Her presenteres ett bredt spekter av temaer: Feministisk rettsteori, rettsfilosofi, rettssosiologi, kriminologi, og rettspolitikk. Det faktum at utmerkede temanumre planlegges og produseres, gjør ikke den alminnelige artikkelstrømmen mindre. Hensynet til at den enkelte forfatter skal få sine artikler på trykk innen rimelig tid, gjør at vi ikke har kunnet påkoste oss noen tematisk redaksjon for dette nummer. Det faktum at artikkelproduksjonen er rik både med hensyn til omfang og innhold, er like fullt en lykkelig situasjon for et tidsskrift som Retfærd. Dette viser at den kritiske rettsvitenskap stadig har beholdt sin aktualitet: en rettsvitenskap som gjennom opplysning tar sikte på å skape handling og endring av undertrykkende strukturer.

På et vis står Retfærd i et opposisjonsforhold til det rettsvitenskapelige program Ross innstiftet og som fremdeles preger mye av den aktivitet som går under navnet rettsvitenskap. Dette program er preget av en spesiell metafysikk som særlig kommer til uttrykk synet på forholdet mellom erkjennelse og

handling. I en heller fargerik passasje fra Om ret og retfærdighet (s. 387), maler Ross følgende bilde av dette forhold:

»Lad os for et øjeblik, om muligt,³ forestille os et menneskelignende væsen udstyret med intelligens, men uden følelser og lidenskaber af enhver art, uden enhver form af impuls, stræben, kærlighed, had eller med hvilke ord man nu vil betegne sjælelivets emotionel-voluntaristiske komponenter. Et sådant væsen måtte forholde sig absolut apatisk og passivt overfor omverdenen og holdes i live ved kunstig næringstilførsel udefra. I kraft af sin intelligens ville det være i stand til at opfatte og forstå virkeligheden. Men selv om vi tænker os dette individ udstyret med den mest omfattende viden om kendsgerninger, den mest dybtgående indsigt i tilværelsens love og sammenhæng, ville ingen viden og indsigt nogensinde kunne vække dette individ til aktivitet. Al viden er uden praktisk interesse for den, der ikke i forvejen interesserer sig for noget. Kundskaben om, at en fare truer mit liv, om jeg ikke flytter mig fra det sted jeg står, vil lade mig ganske kold, uinteressert og passiv, hvis jeg ikke har et ønske om at bevare livet. Viden om, hvorledes man kan opnå alverdens herligheder og skatte, er uden enhver motiverende kraft for den der ikke begærer disse ting.«

I fotnote 3 skriver Ross: »Tankeeksperimentet er kun muligt som en abstraktion. I virkeligheden er den intelligente funktion selv en emotionelt begrundet aktivitet.«

Vi skal merke oss den problematiske og doble bruken av størrelsen »virkelighet« i

henholdsvis brødtekst og fotnote, der brødtekstens virkelighetsbegrep også er rettsdogmatikkens sedvanlige virkelighetsbegrep. Hva om vi forstyrrer teksten til Ross ved å etablere en sammenheng mellom brødtekstens og fotnotens virkelighetsbegrep, slik at vesenet til Ross også forsto det angivelige grunnlaget for hans erkjennelse? Ville vesenet da handle? Og om vi tenker skillet på nytt: Hva slags virkelighetserkjennelse skulle det

være snakk om, dersom vesenet ikke så denne sammenheng, som i siste instans etablerer et samspill mellom erkjennelse og handling? Ved å forutsette en slik sammenheng, har den kritiske rettsvitenskap og Retfærd mer enn noen gang aktualitet, noe også artiklenes tilfang og innhold vitner om.

Dette nummer er redigert av den norske redaksjonskomitéen.